

'De zondag onder het octaaf van kerst'

Ontmoetingskerk Enschede - 29 december 2019

WE KOMEN BINNEN IN GODS HUIS

Luiden van de klokken

De klokken luiden voor de kerkdienst. Ze nodigen ons uit:

“Welkom in Gods huis!”

We worden stil.

Ruimte voor stil gebed

Temidden van de nacht des doods
zijt Gij, mijn zon, verrezen.
O zonlicht, mild en mateloos,
uw gloed heeft mij genezen.
O zon die door het donker breekt
en 't ware licht in mij ontsteekt,
hoe heerlijk zijn uw stralen.

Paul Gerhardt / Jan Wit

Muziek tot eer van God

Ich steh an deiner Krippen hier

We gaan staan

Kerkelijke begroeting

v. In de naam van de Vader
en de Zoon en de heilige Geest.

A. AMEN

Bemoediging en drempelgebed

v. God, die eindeloos van mensen houdt,
wij leggen onszelf aan U voor
met alles wat ons bezighoudt,
met alles wat ons lukt
en alles waarin wij falen.
Help ons ons leven opnieuw te bezien
in het licht van uw heil.

A. OPEN ONS VOOR HET GEHEIM
VAN U
EN VAN ELKAAR.
AMEN

Inleidend woord

“Wij staan aan een kribbe...” Vandaag is het eigenlijk nog steeds een beetje kerst. Immers, met een goed Bijbels feest ben je niet in één, twee dagen klaar. De blijdschap om een God die de aarde niet aan haar lot over laat, maar die zich in het kind van kerst vol solidair met zijn mensen verklaart – dat is niet een blijdschap die na één twee dagen weer weg ebt – en dan de kater. Dat is een blijdschap zonder einde. Acht dagen mag je leven in deze blijdschap. Zeven dagen, een hele week – en dan nog een dag, de achtste. Vóller kan de tijd niet zijn.

Kortom, op deze de zondag die valt binnen deze acht dagen – de zondag ‘onder het octaaf van kerst’ – vieren wij gewoon nog een beetje kerst. We zingen gewoon nog kerstliederen. En ook in onze lezing staat vandaag nog steeds het kind van kerst centraal.

Een bijzonderheid in de Ontmoetingskerk is dat er voor deze zondag geen vaste liturgie is. Het liturgieboekje van de Advent hebben we uit. Het liturgieboekje voor de zondagen van de Epifanie dat gebruiken we pas vanaf nieuwjaar. Bijgevolg... doen we het vandaag een beetje anders. Het Evangelie van deze zondag knippen we in kleine stukjes. Steeds staan we even stil bij een fragment. Om dan weer heerlijk een kerstlied te zingen of te luisteren naar kerstmuziek.

Tijd voor de kinderen Mirjam en Micha – verhaal en lied – de ‘witte melodie’
*“Één Kerstkaars houden we aan:
Hoop die altijd door zal gaan!”*

Lezen Lucas 2, 22 – 24

22 Toen de tijd was aangebroken dat ze zich overeenkomstig de wet van Mozes rein moesten laten verklaren, brachten ze hem naar Jeruzalem om hem aan de Heer aan te bieden,

23 zoals is voorgeschreven in de wet van de Heer: ‘Elke eerstgeboren zoon moet aan de Heer worden toegewijd.’

24 Ook wilden ze het offer brengen dat de wet van de Heer voorschrijft: een koppel tortelduiven of twee jonge gewone duiven.

Muziek *Zu Bethlehem geboren, Friedrich Spee, 1637*

Lezen Exodus 13, 11 – 15

11 Als de HEER u in het land van de Kanaänieten gebracht heeft, zoals hij u en uw voorouders onder ede heeft beloofd, en als hij u dat land in bezit heeft gegeven,

12 dan moet u alles wat als eerste de moederschoot verlaat aan de HEER afstaan. Alle eerstgeboren mannelijke dieren die uw vee werpt, moeten aan de HEER gegeven worden.

13 Elk eerstgeboren veulen van een ezel moet u vrijkopen met een lam. Koopt u het niet vrij, dan moet u het de nek breken. Ook elke eerstgeboren zoon moet u vrijkopen.

14 En als een van uw kinderen u later vraagt: “Waarom doen wij dit?” dan moet u dit antwoord geven: “Met krachtige hand heeft de HEER ons bevrijd uit Egypte, uit de slavernij.

15 Toen de farao weigerde ons te laten gaan, heeft de HEER alle eerstgeborenen in Egypte, van de mensen en van het vee, gedood. Daarom offer ik de HEER alle mannelijke dieren die als eerste de moederschoot verlaten en koop ik elke eerstgeboren zoon vrij.”

Muziek

Les Anges dans nos campagnes

19e eeuws Frans kerstlied

Een enkel woord

“Overeenkomstig de wet van Mozes”

“Overeenkomstig de wet van Mozes”. Engelen komen misschien uit de lucht vallen. Het kindje Jezus bepaald niet. Met alle hem ter beschikking staande literaire middelen laat de Evangelist Lucas ons zien hoe het kindje Jezus vol afkomstig is uit het geloof van Israël, uit de verwachting van Israël.

Alles wat met, aan en om het kind van kerst gebeurt, gebeurt, in de woorden van Lucas, ‘overeenkomstig de wet van Mozes’. Onze lezing opent hier vandaag mee, en zal er mee eindigen: ‘overeenkomstig de wet van de Heer’.

En in die ‘wet van Mozes’ gaat het voor Lucas niet om het éénvoudig uitvoeren van wat ge- en verboden. In die ‘wet van Mozes’ gaat het in de kern om een verhaal. Het oerverhaal van God en mensen. Het verhaal van de Exodus. Het verhaal van de bevrijding van de Hebreeuwse slaven uit de slavernij van Egypte. In ‘de wet van Mozes’ gaat het om bevrijding van mensen die gevangen zitten in structuren van onderdrukking en uitbuiting. Om eindelijk gerechtigheid voor allen, dáár gaat het om in de wet van Mozes.

Als het kindje Jezus als eerstgeborene van allen naar de tempel wordt gebracht, dan is het dáárom. Om deze eerstgeborene bij uitstek te verbinden met dat aloude Paasverhaal – zoals in Israël altijd de eerstgeborenen, pars pro toto, aan het verhaal van Pasen worden verbonden. Zodat je antwoord hebt op de vraag:

‘waarom’. Waarom leven doen mensen... waarom leven mensen...? Omdat het om Pasen gaat, mijn kind. Om bevrijding. Om gerechtigheid voor álle mensen. Geen wonder dat daar in de tempel, twee haast Oud-Testamentische figuren wachten op dit kind. Als een heruitgave van Abraham en Sara, staan Simeon en Hanna in de tempel te wachten op dit kind, als wachters op de morgen – meer dan wachters op de morgen.

Zingen *Eer zij God in onze dagen* – LB 487

Lezen Lucas 2, 25 – 35 (Simeon)

25 Er woonde toen in Jeruzalem een zekere Simeon. Hij was een rechtvaardig en vroom man, die uitzag naar de tijd dat God Israël vertroosting zou schenken, en de heilige Geest rustte op hem.

26 Het was hem door de heilige Geest geopenbaard dat hij niet zou sterven voordat hij de messias van de Heer zou hebben gezien.

27 Gedreven door de Geest kwam hij naar de tempel, en toen Jezus' ouders hun kind daar binnenbrachten om met hem te doen wat volgens de wet gebruikelijk is,

28 nam hij het in zijn armen en loofde hij God met de woorden:

29 'Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan, zoals u hebt beloofd.

30 Want met eigen ogen heb ik de redding gezien

31 die u bewerkt hebt ten overstaan van alle volken:

32 een licht dat geopenbaard wordt aan de heidenen en dat tot eer strekt van Israël, uw volk.'

33 Zijn vader en moeder waren verbaasd over wat er over hem werd gezegd.

34 Simeon zegende hen en zei tegen Maria, zijn moeder: 'Weet wel dat velen in Israël door hem ten val zullen komen of juist zullen opstaan. Hij zal een teken zijn dat betwist wordt,

35 en zelf zult u als door een zwaard doorstoken worden. Zo zal de gezindheid van velen aan het licht komen.'

Zingen *Nunc dimittis servum tuum* (Taizé 33)

Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan...

(Lofzang van Simeon)

Nunc di - mit - tis servum tu - um
Do - mi - ne, se - cun - dum ver - bum
tu - um in pa - ce.

Een enkel woord Over Simeon

Simeon werd in de geschiedenis van de kerk vaak gezien als een stokoude man. Bijna blind. Levend op het randje van de dood. De lofzang van Simeon werd bijgevolg altijd gezongen als een zwanenzang. Op het randje van de dood. Of op het randje van de dag. “Nu kan ik sterven”, zo werd Simeons lofzang vaak verstaan.

Op zich niets mis mee – met dit beeld. Het leverde prachtige schilderijen op. Meerdere over dit éne thema alleen al van Rembrandt.

En toch is deze vernauwing jammer. Onnodig ook. Want nergens staat te lezen dat Simeon oud is.

Simeon, hier in de tempel, waar het kindje van kerst ‘volgens de wet van Mozes, volgens de wet van God’, wordt verbonden met het verhaal van Pasen – die Simeon staat hier symbool voor de verwachting. De verwachting van Israël – in het bijzonder. De verwachting dat Pasen niet een verhaal is van ooit, toen. Maar een verhaal van vandaag. Nu. Simeon staat voor de verwachting in het nu.

“Je herkent het verrassende pas als leeft in de lange adem van de verwachting”, zo klonk het hier in de Ontmoetingskerk op kerstmorgen. Wel, dát... de lange adem van de verwachting – dát is Simeon. En dan verrast worden. Ineens zien: het is niet ooit... het is niet toen... het is nu. Dát is kerst.

De lofzang van Simeon gaat niet over sterven. Wie met Simeon mee zingt zingt over toekomst - over leven. Over éindelijk leven. Eindelijk leven ín dat verhaal van Pasen. Leven in dat verhaal van bevrijding. Tegen alle klippen van de wereldgeschiedenis op... tegen alle zorgwekkende machten van jouw tijd op: Leven als bevrijd mens, Gods toekomst tegemoet.

En dus: Gerechtig doen. Vrede doen. Alleen maar Liefde doen.

Omdat je kerst hebt gevierd. Omdat je bij de kribbe hebt gestaan. Het kind in je handen hebt gehouden. En ineens beseft: hier ging het altijd al om – niet tóen, maar nu! Hier gaat het altijd om. Niet ooit. Maar nú.

Zingen(herhalen) *Nunc dimittis servum tuüm*

Lezen Lucas 36, - 38 (Anna)

Er was daar ook een profetes, Hanna, de dochter van Fanuël, uit de stam Aser. Ze was hoogbejaard; vanaf haar huwbare leeftijd had ze zeven jaar met haar man geleefd,

37 en ze was nu al vierentachtig jaar weduwe. Ze was altijd in de tempel, waar ze God dag en nacht diende met vasten en bidden.

38 Op dat moment kwam ze naar hen toe, bracht hulde aan God en sprak over het kind met allen die uitzagen naar de bevrijding van Jeruzalem.

Een enkel woord **Over Anna**

Vier-en-tachtig jaar weduwe... Vier-en-tachtig jaar... niet mee tellen. Aan de rand van de samenleving. Volkomen rechteloos. Overgeleverd aan liefdadigheidsinstellingen. Vier-en-tachtig dat is 12 maal 7. 12 – heel Israël – maal 7, het getal van de volheid. Hopeloz(er) (is dat NL?) kan een leven niet zijn. Vruchteloos... als de aartsmoeders van weleer. Vier-en-tachtig jaar weduwe – “en het gemis wordt niet minder, dominee. Het gemis blijft... en wordt nu ik oud word alleen maar meer”.

Hanna diende in de tempel.

*Zij kent de onderkant van kast en ledikant,
ruwhouten planken en vergeten kieren,
want zij behoort al kruipend tot de dieren,
die voortbewegen op hun voet en hand.
Zij heeft zichzelf aan de vloer verpand,
om deze voor de voeten te versieren
van dichters, predikanten, kruidenieren,
want er is onderscheid van rang en stand.*

Zo klein kan soms de verwachting worden. Als een ingekapseld virus... opgeslagen in een hoekje van het organisme. Vier-en-tachtig jaar onvervulde beloftes... en eens te meer dagelijks je ding blijven doen. Omdat er ergens iets is dat je drijft... tegen alle klippen van vergeefsheid op.

Vandaag is het Pasen voor Hanna. Zij die zelf nooit een kind de tempel binnen heeft mogen dragen herkent in dit kind van kerst Gods eindeloze nabijheid. Bevrijding van Jeruzalem. Bevrijding van mensen, nu. Gods toekomst... vandaag.

*God zal haar eenmaal op Zijn bodem vinden,
gaande de gouden straten naar Zijn troon,
al slaande met de stoffer op het blik.
Symbolen worden tot cymbalen in de
ure des doods - en zie, haar lot ten hoon,
zijn daar de dominee, de bakker en de frik.*

Bevrijding van mensen – Pasen voor allen - Eindelijk gerechtigheid voor iedereen.
En dat alles in dit kind van kerst.

Laat het zo zijn.

Amen.

Zingen *In de nacht gekomen – LB 505*

Inzameling Muziek tijdens de inzameling:
Variaties op het thema van het Letse volkswijsje "Es pazinu to putniņu", Paula Līcīte

Gebeden

Onze Vader

Lezen Lucas 2, 39-40

39 Toen ze alles overeenkomstig de wet van de Heer hadden gedaan, keerden ze terug naar Galilea, naar hun woonplaats Nazaret.

40 Het kind groeide op, werd sterk en was begiftigd met wijsheid; Gods genade rustte op hem.

Slotlied *Go, tell it on the mountain – LB 484*

Zegen Beantwoord met *Nunc Dimittis*

We gaan zingend naar buiten...
het nieuwe jaar tegemoet
het leven tegemoet.

Muziek in deze viering

Māra Lemken	Piano
Maarten Lemken	Klarinet
Dick van der Meulen	Orgel en Piano